

ГЕОРГИ КАРАДЖОВ
МУЗИКА
ТРИОСОНАТА

chitanka.info

I

По дългата колонада на вътрешния двор. Тихо пролетно утро. Манастирски аромат на старо дърво жадно всмуква измития от ранния дъжд въздух. Весело безразборно чуруликане се блъска в арките, разсипва се по плочите, разтваря се в кадифения кънтеж на енергичните му стъпки. На пръсти се промъква далечна, но все по-настойчива музика. Някъде във вътрешността на сградата виола да гамба упражнява пасажи от триосоната. Вратата, масивна, с дърворезба — антична арфа — утринното слънце оживява, настройва дървените ѝ струни. Залата с тъмнокафявите плюшени драперии меко приютява вишневите звуци на виолата. В хладния мрак единственото светло петно — малко открито прозорче, в него — цяла от светлина — гамбистката, удивително млада, почти дете, сериозно съсредоточена в звуците. Ренесансови къдрици, тъмноруси. Музиката внезапно секва, момичето повдига кафяви бездънни очи и изпуска лъка, който описва дъга във въздуха и бавно, много бавно започва да пада. Погледите се сплитат. Звуци от светлина, нежни мълнии. Като при светкавица, в безкрайно малка частица от мига мракът е разпилян и нещата бързо обличат форми, обеми, цветовете, светът се забулва във видимост, израз, образ...

Музиката се появи веднага, потече буйно през него и той направи неволно движение с ръка — да не се удави. Нотната хартия, грижливо подредена върху махагоновия шкаф, поиска да полети, блъсна се във въздуха, посипа петолинията си те се разпиляха по пода. Мاستилото изписа огнена диря след извисилото се перо и послушно притихна върху точката на нотния ключ. Ромбоидите на нотите закапаха като дъжд. Гамбистката се наведе над коленичилиия на земята пишец мъж. Нотите любовно докосваха раменете, ръцете, откритата ѝ шия, галеха строгите ѝ страни, надничаха плахо в сериозните очи, на дъното на които като цвят се разтваряше обещание за усмивка. Последна нота. Тактова черта. Очите му задъхано притичаха през написаното. Още мастило. Заглавие. „Ла музика“. Перото замръзна във въздуха, в

спрелия миг безтегловност увисна тежко между тавана и каменния под. И тишина, която можеш да пипнеш с ръка.

Падащият лък най-после достига пода и се удря в него. Мъжът се сепва от трясъка, навежда се леко, повдига лъка и го подава на момичето. Обърканост, виновност, кратка блажена паника измества за миг строгостта от кафявите очи. Ръката протяга нежна длан, за да поеме подадения лък, светлина заиграва по гладките тънки пръсти, почти прозрачно бели, тиха светлина, изцедила звуците, капките музика, които е съдържала в себе си, уморена. Мъжът поема ръката и полага в нея лъка. Тогава масивната врата с трясък се отваря, шум, блясък, гласове нахлуват в стаята, създавайки предсътворителния хаос на репетицията. „Добро утро — казва мъжът тихо. — Моля, вземете нотна хартия, имам нова мелодия за риторнела на музиката“.

II

Сънуваше музика. Леко, въздушно, със скоковете на сърна се движеше в самата ѝ същност, в лабиринтите между огромни, висящи във въздуха причудливи фигури, спираше, връщаше се назад, вслушваше се, обикаляше в кръг, проправяше нови пътеки — тежките, сякаш непоклатими форми отскачаха покорно само като ги докоснеше. В работата му прекрасната координация на движенията беше ковачница на ритми. Колкото повече навлизаше навътре в същността, колкото повече приближаваше центъра на лабиринта, толкова по-сини, по-стъклено прозрачни, по-леки ставаха формите, но той нямаше време да спре и да им се възхити, той бързаше, бързаше, бързаше. Изведнъж долови тихи гласове. Спря, опита се да разбере за какво говореха, леко се плъзна в посоката, от която идваха. В центъра на построението видя кръгла кристална зала с голяма маса и няколко стола. На столовете седяха сериозни, официално облечени мъже. Понечи да ги поздрави, но се смути и незабелязано се отпусна на единствения свободен стол. Говореше млад, среден на ръст мъж с посивяла брадичка. „И Метастазио, да, — казваше той. — Наистина аз написах нотите, аз покачих девицата на кладата, но Клодел — как само прилича името му на «клада» — да, той написа ораторията, аз само му помагах“. „Музиката е послушна дъщеря на поезията — каза беловлас старец, седящ от лявата му страна. — Тя се ражда от думите, от тяхната интонация, остава ѝ само послушно да следва текста“. „Едно и също е! — възрази голобрад мъж с бледо изпито лице от другия край на масата, — текст и музика. Не две части на нещо общо, едно са. Затова трябва да се пее на латински, тъкмо защото този език е забравен. Текста не трябва да разбира никой, той има смисъл само като звучене, като музика на изговора. Която и трябва да доразвием“. „Все пак — отговори първият — когато изписваш «Домине», върху сричката до — всички пеят нотата «до». Ти извеждаш текста от неговата конкретност към абстракциите, които носи, разлагаш го до срички, съединяваш семантиката му с неговата фонетика“. „Там е — обади се,

сякаш на себе си, мъж на средна възраст, седнал в страни от масата върху пода, пишещ нещо в малко кафяво тефтерче, — там е, мисля, че я намерих — в различието между значение и звучене на текста, в допирната точка на това противоречие“. „Поезията?“ — попита беловласият, като отпи глътка вино от тежката чаша пред себе си. Седналият на земята кимна, огледа се, вдигна внимателно една отронена троха, сложи я в устата си и пак се наведе над тефтерчето си. „Музиката я създава народът — издекламира някой меко от самия край на масата. — Ние само я аранжираме“. Гласовете зажужаха по-тихо. Непоканеният оглеждаше говорещите, залата, странната светлина, не идваща отникъде, просто съдържаща се в частиците на въздуха, не смееше да погледне нагоре, за да не го смаже огромния купол с бездънността си. Точно тогава забеляза сред седящите човек, облечен не като другите, а с окъсана стара дреха, разчупващ голям кръгъл хляб, човек с много тъжни очи и властна красота. До него, почти облегат на гърдите му, русокос юноша го питаше нещо шепнешком. Мъжът отговори тихо: „Комуто подам натопения залък. Той ще бъде“. Натопи един залък хляб в блюдото пред себе си и протегна ръката си. Към него. „Хайде, — каза меко, — имаш работа. Иди, свърши я“. Ужас изпълни цялото му тяло. Поиска да извика „Не аз, защо аз!“, но гласът не излизаше от гърлото му. Залата се пропука, тъмни облаци нахлуха от всички страни, ослепителен мрак, мощен акорд в тромбони — и се събуди. Будно тялото се оказа оловно тежко, не беше възможно да го раздвижи. Лежеше безпомощен като на дъното на пропаст и още чуваше акордната поредица на тромбоните, слизането, стъпка по стъпка, на Певеца към Дъното.

III

И категоричния акорд на морето. Шепнещи сини длани, замръзнал в дюните жест. Корнетът на слънчевия ручей, разсипани по гребена на генерал-баса звуци светлина, отскачащи, потъващи, умиращи в неумолимото синьо — мажора на вълните. Зад него остана нежното тремоло на тръстиките, строгата неравноделна ритмика го замайваше, вълна след вълна измиваше изкуствените музикални построения от напрегнатото съзнание, окъпваше нажежената мисъл с хладната отмора на съвършенството. Истинската, единствената музика. На сътворението, на откровението. И сякаш още един последен щрих, още една цветна мазка, още една траектория на четката, за да запулсира неподправеното вълшебство, магията на завършеността, жадуваната цялостност. Стъпки, тихи стъпки, рисуващи загадъчна плетеница в пясъка, боси стъпки. Леки като въздуха, прозрачни като водата. Едно момче и две момичета, млади, чисти, голи. Хармонично единство на хора и стихии, единение на движения и звуци, контрапункт на линии и форми. Творение или Опера. Танцуваха старинен обреден танц, жреци на древен мистичен ритуал. Строгите изящни движения не просто се сливаха с музиката на морето, не бяха само нейна сянка, нейно продължение и осмисляне в света на формите, на обемите. Те бяха самата музика, нейните кодови знаци, нейната графична стихия, нотите ѝ. Въздушната осморка на момчето, последователно завъртащо се с едното и с другото момиче, кръговете на момичетата — пътеки на звезди. Беззвучното нажежаване на струни — невидимото докосване на телесните сфери и винаги безпокойният фон на морето, вкаменил законите си в жеста на дюните. Благословената прегръдка на музите, съзнанието за тяхното единство. Защото какво е операта, ако не идеята за единство на света. Оправданието. Той коленичи бавно пред танцуващите жреци в храма на вселената и започна да пише като омагьосан. Нямаше хартия. Записваше нотите с пръсти направо върху сухия пясък, яростно, неистово.

Пясъците са по-нетленни от пирамидите.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.